

Chispar Rentsch : drama in trais acts

Autor(en): **Semadeni, Jon**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **60 (1946)**

PDF erstellt am: **21.06.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-215274>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern. Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Chispar Rentsch

Drama in trais acts
da Jon Semadeni

P e r s u n a s :

Chispar Rentsch, paur bainstant, 65 ans
Notclà Rentsch, seis figl, 30 ans
Ria Festa-Rentsch, sia figlia, 28 ans
Duri Festa, hom da Ria, 40 ans
Cla Frazöl, ami da Chispar, 60 ans
Jon Jalet, ami da Duri, 40 ans
Chatrina Corv, chasarina, 45 ans
Leta, spusa da Notclà, 24 ans.

(Temp preschaint in ün cumün engiadinais.)

PRÜM ACT

(Stüva da Chispar Rentsch)

P r ü m a s c e n a

Notclà e Leta

L e t a : In 15 dis aise güst ün an cha nus ans avain fats spus.

N o t c l à : Schi, ma be quatter mais cha mamm' ais morta.

L e t a : Che manajast cun quai?

N o t c l à : Hajast pazienza, Leta. Nus avain stuvü spettar lönch cun nossas nozzas, eu sa. Ün funaral ais gnü tanteraint. Ün mez an fin pro la prossma sunasoncha fa dabsögn, per cha'ls accords trists nu's confuondan cun quels da festa!

L e t a : Hast discurrü cun Teis bap?

N o t c l à : Eu farà quai pro la prüm' occasiun! La chos' ais clera.
Üna chasa da paur sainza chasarina ais sco ün corp sainz' orma.
Meis bap ais vegl, el sarà cuntaint scha nus duos t'il pigliain la
chargia giò da la goba.

L e t a : Teis bap ais adün' uschè fraid cun mai.

N o t c l à : Davo cha mamm' ais morta! Quai ais il displaschair!

L e t a : Crajast?

N o t c l à : L'ais amo tuot pers.

L e t a : Eu t'il sun massa pac!

N o t c l à : Lascha cha'ls oters pensan che chi vöglian, Leta — Tü
est mia, e'm fast furtünà — nu T'ais que avuonda!

L e t a : Schi, que ais meis unic giavüsch da'T far furtünà. Uschè
lönch però cha'ls Teis sun cunter mai, m'ais que sco scha Tü nu
m'appartgnessast dal tuot.

N o t c l à : Scurrainta Teis pissers, chara. Nossa via ais segnada,
nus toccain insembel, chi vegna che chi vögliä, o nun hast fidu-
zcha in mai?

L e t a : Schi eu n'ha fiduzch' in Tai, stögl però guadagnar eir la
stima da Teis bap, per cha nossa furtüna saja benedida da la
pasch.

N o t c l à : Improva Leta, improva?

L e t a : Tü dubiteschast, Notclà, craja'm, eu sun buna da guada-
gnar seis cour, be — eu nu das-ch gnanca dir.

N o t c l à : Be — che be, di pür, ma chara.

L e t a : Be ch'eu poss' üna vouta muossar que ch'eu sun tuot buna
da far per el — be ch'el poss' üna vouta vair e sentir que ch'eu
port in meis cour per Tai e pels Teis.

N o t c l à : In duos mais, Leta, in duos mais est mia duonna.

L e t a (*cun algrezcha*): A Pasqua — (*Seriusa*): cunter la voluntà
da Teis bap?

N o t c l à : Schi sto esser! Eu sun decis.

L e t a (*ria*): Amo duos mais! Que ais ün' eternità. (*Seriusa*): In
duos mais po üna povra matta bler patir.

N o t c l à : Perche patir, chara?

L e t a : O las lenguas noschas, eu nu das-ch bod na ir sün via.

N o t c l à : Pazienza, tuot passa via, be amo ün zichin pazienza.

L e t a : Amo duos mais — scha Tü savessast, eu n'ha fingià tuot pardert.

N o t c l à : Eu riv via quaista saira, lur' am poust muossar tuot.

L e t a : Uossa stögl eu ir, a bun ans vair quaista saira. — Discuorra bain cun Teis bap! (*Dà ün bütsch e sorta.*)

S e g u o n d a s c e n a

Chispar e Notclà

C h i s p a r (*marmuogna*): I füss da manar laina!

N o t c l à : Davomezdi!

C h i s p a r : Que nu cunvain da tgnair chavagl per t'il laschar giaschair giò'n stalla.

N o t c l à : Fin qua ha'l trat minchadi. Hoz n'ha eu gnü il prüm da cumodar l'üsch da tablà, davo ais gnüda Leta.

C h i s p a r : Quai sun masseras chi van fingià l'antmezdi a far cumars e plazzins.

N o t c l à : Leta nu fa ne cumars ne plazzins, bap! Nus avain gnü da discutir chosas importantas.

C h i s p a r : Importantas?

N o t c l à : Schi!

C h i s p a r : Uschè importantas chi s'invlida las lavuors las plü urgentas.

N o t c l à : Taidla bap, eu vulaiva fingià dalönch innan discuorrer üna jada cun Tai. Eu vögl güsta tour l'ocasiun per At cuffessar quai chi'm sta sül cour.

C h i s p a r : Eu sun be buonder!

N o t c l à : Mamm' ais morta, Tü est vegl e stanguel! Eu nu sa che sen cha que avess per Tai da'T starschinar in Teis ultims dis. Guarda bap, Tü sast ch'eu n'ha granda paschiun vi da la pauparia! Mia bratsch' ais ferma, e la vöglia nu'm manca. Nu voust pozzar la chargia chi At squitscha sün mias spadlas e posar?

C h i s p a r : Eu nu T'incleg. Nun est stat eir fin qua in chasa e nun hast lavurà a pèr ed a pass cun Teis bap? Dess quai müdar?

N o t c l à : Nossa mamma nun ais plü qua, la chas' ais vöda, i manca la massera.

Chispar: Nu'm gnir cun nozzas, quatter mais davo ch'ais morta Tia mamma.

Notclà: A Pasqua füssan ses!

Chispar: Ses mais da led sun da massa, ses mais da led per üna mamma sco la Tia. At svarguogna bain, toc malingrat.

Notclà: Tü nu m'inclegiast, bap. Eu port il led per mamma in meis cour; üsansas nun han per mai granda valor.

Chispar: Cul cour chalchè plain da cordöli est bun da festagiar. Nu'm gnir cun filistoccas! O, quaista giuventüna sainza pietà.

Notclà: Nu'm far rimprovers bap. Tü sast, fingià avant 5 mais vulaivan nus far nozzas e surtour la fittada da sar Chasper, perche Leta nun eira bainvisa qua in nossa chasa! Intant ais la mamma gnüda amalada, e tuot stuvet gnir surtrat. Hoz stan las chosas otramaing, Tü est sulet, ün pover vegl! Accept' il man da Teis figl. Eu At vögl güdar, eu sun vegl avuonda per tour in man las mastrinas.

Chispar: Ed eu am saint amo giuven avuonda per tgnair svesa las mastrinas in man. Schi'T plascha, schi hast qua lö eir Tü, schi nu'T plascha schi la fittada da sar Chasper ais amo libra. Però da nozzas nu'm discuorrer plü quaist an.

Terza scena

Catrina Corv (*aintra*): Els survegnan visitas.

Chispar: Schi co, chi vain?

Chatrina: Sia figlia cun l'hom ed amo ün signur.

Chispar: Sar Jalet, probabelmaing.

Chatrina: I sun oura davant porta chi discuorran.

(*Nuotclà sorta.*)

Chispar: Chatrina! Spetta Chatrina — che vulaiv' eu uossa dir — ah, eu invlid d'ün momaint a l'oter tuot!

Chatrina: O sar patrun, que ais il displaschair — eu sun mez persa. — O, l'eira tant üna chara, üna buna, üna brava — (*Crida.*)

Chispar: Lascha quai d'üna vart, Chatrina. Uschè greiv chi'd ais, i nu's lascha plü müdar nügliä.

Chatrina: Schi schi, pür massa na!

Chispar: Guarda d'avair pront il giantar per las dudesch. Schanus survgnin visitas, ais que adur' avuonda. — Sch'eu nu'm fal vegnan els güsta! — Spett' ün pa, Chatrina, fa tour piazza e di ch'eu saja subit da retuorn. (*Sorta.*)

Chatrina: Dalur, dalur, i vegnan, che mâ dscharane da quaist dischuorden!

Quarta scena

Id aintran Ria, Duri e Jalet

Chatrina: Segner char, ch'Els piglian pazienza chi'd ais amo tuot in dischuorden.

Duri (*cun amiaivlezza sforzada*): Ch'Ella nu's disturba, giunfra Chatrina. Nus nu guardain sün quai. Nus eschan be passats svelts speravia per verer che chi fa bap.

Chatrina: O, eu sa bain ch'El nu guarda sün da quels tagnins. El ais tant ün char, ün bun ed ün scort! — Ch'Els piglian piazza, sar Chispar tuorna subit. (*Sorta.*)

Tschinchavla scena

Ria: Pover bap, que'm fa propri mal il cour a verer co ch'el ais gnü vegl quaist temp. Her in daman sun eu datta ün dret sagl cur ch'el ais gnü a dir bun di. Que'm paraiva sco sch'el portess üna mascra, uschè ferm s'ha müdada l'expressiun da sia vista. Be il cling da sia vusch es restà il medem.

Jalet: La sort ha scrit in sia fatscha ün nouv chapitel.

Ria: Schi, nossa vita ais propri il cudesch dal destin. Displaschair e dalet, dolor e spranza, tuot scriva il temp laint e sfögla e scriva fin cha l'ultim fögl as volva.

Duri: Schi, l'ultim chapitel scriva la mort. Fin là però manain nus la penna, Ria. Perque curaschi, ma chara, nu'T tmair per Teis bap. Bainschi ais el vegl, però na sulet. Eu t'il vögl esser ün char figl e'l preparar ün'amabla vegldüna, sch'el accepta meis agüd.

Ria: Char Duri, co poss eu be recumpensar tuot Ti' amur. Meis plü grand cuffort ais, cha Tü nu'T stramaintast da pisserar eir

per meis bap. L'ais uschè abandonà. Co füss eu superbia da pudair rimplazzar la mamma. — Grazcha Duri.

Duri: Amur nu spett' ingün ingrazchamaint, chara. Eu fetsch be quai chi'd ais meis sonch dovair. Ria, nu voust verer ingio cha bap sta uschè lönch. — Eu stun cun pisser.

Ria: Eu t'il vögl clamar. (*Sorta.*)

S e s a v l a S c e n a

Jalet: Sco ch'eu m'inaccordsch, nu cugnuoscha Tia duonna amonoss plans.

Duri: Na, eu retegn chi saja meglder da nu dir ad ell'inguotta.

Jalet: Eu nu'T vulai'v' offender, nu saviand co cha Tü pensast in regard a quaista chosa. T'inchüra però bain! — Eir scha'l cussagl d'üna duonna ais qualvoutas bel e bun, schi stoust pensar cha lur masür' ais surtuot il sentimaint, e quel ais collià qua cun bap e frar.

Duri: Eu T'incleg fich bain. Da l'otra vart nu sun eu bun da'm deliberar da tscherts scrupels.

Jalet: Tü cumainzast a gnir sentimental, ami, lura lascha l'affar!

Duri: Tü'm stoust incleger. — Dal rest sast co ch'eu pens. — Eu n'ha però il sentimaint sco sch'eu avess fat üna lia cun quel spiert chi'd ais cuntrari al nos, e sco sch'eu nu füss plü dal tuot liber.

Jalet: Eu stögl rier — nun ha eu dit, Tü dvaintast sentimental. — Eu craj cha Tü dessast cul temp ün bun paura. Pelvaira, Tia marida cun üna paura dvainta simbolica. Inavo pro la natüra — Rousseau ais darcheu modern!

Duri: Nu dvantar malign, eu vez svesse' aint cha que ais l'unica via cha nus pudain inchaminar, scha nus vulain salvar amo per ün temp l'affar ed al medem temp noss' existenza. Que chi'm disturba ais unicamaing lur fiduzch' in mai. Eu craj ch'els fidesan perfin lur orma in meis mans.

Jalet: Tant meglder! Tant plü sgür pudaran nus eseguir noss plans. Crajast cha que füss eir per Tia duonna e per Teis sör in quaist momaint ün cuolp terribel, scha nos affar gess in malura.

Duri: Sgüramaing, dal rest n'ha eu fingià fat tuot ils preparativs

per far il prüm pass. Tü sast, quel ais adün' il plü greiv, ed eu avai' il bsögn da gnir amo üna vouta rinforzà in mias intenziuns.

Jalet: Brav pruoder, uschè am plaschast. Hast fingià discuorri cul vegl?

Duri: Il prüm da tuot aise dad impedir ch'el surdetta chas' e fuond a Notclà. Las simpatias sun da mia vart. Quaist brav ignorant ais perfin pel bap massa paur. Que nu basta però amo. Eu n'ha fat surasèn e m'ha inaccort ch'el ais amo dal tuot indecis. Plünavant tem eu quaist bel Cla Frazöl, chi'd ais seis meglder ami, però na il nos! Sco dit, il fier ais in fö, ma na amo battü.

Jalet: Co sta que cun la fantschella?

Duri: Chatrina?

Jalet: Da che vart sta ella?

Duri: La segu' a seis patrun sco üna sumbriva. — Fidela sco ün chan — pluffra sco'n charbesch.

Jalet: Tant meglder, l'ignoranza ais il meglder instrumaint aint il man dal furbaz. Dal rest ün factur fich important da la struttura morala e sociala da la società umana.

Duri: Ha, ha, ha — Tia filosofia ais be spass ed ironia.

Jalet: Spass! — Ami, eu At di sül seri: sainza l'ignoranza d'üna vart e la furbazaria da l'otra survgniss il muond tuot ün oter aspet. Eu At di in vardà, que sun las duos culuonnas chi portan nossa cultura. — Cura poss eu discuorrer cun Chatrina?

Duri: Subit, taidla, ella vain güst' aint. Eu svanisch. (*Chatrina aintra per la vaschella.*)

Setavla Scena

Jalet: Fingià vi dal giantar, giunfra Chatrina?

Chatrina: Schi, sar Jalet. O quaista laina schmaladida. — Eu n'ha cret da nu pudair gnir a far fö. — Be sulet in stüva, sar Jalet?

Jalet: Duri ais güst passà oura a verer ingio chi stan ils oters. Eu craj bod ch'el haja plü pisser per sar Chispar co l'agen figl!

Chatrina: Quel sar Duri ais ün' orma buna, schi, ed ün scort ed ün brav be avuonda. L'ais il Dieu da sar Chispar. (*Cun im-*

portanza, be da bass): Da l'agen figl ha'l gnü pac! O quella stria d'üna Leta ais statta buna da'l trar aint cun da tuotta sorts mezs ed intrigas. — Schi quel mat ais stat il plü grand pissar da sar Chispar.

Jalet: Sco ch'ün oda a discuorrer para —

Chatrina (*cun buonder*): Schi co?

Jalet (*cun importanza*): Mo quai resta be tanter da nus, Chatrina.

Chatrina: Ch'El pensa be, sar Jalet, eu nu fetsch gnanca flip.

Jalet: Sco chi m'han quintà ha giunfra Leta dit avertamaing our' a bügl da Plaz, ch'els surpiglian bainbod tuot, chas' e fuond.

Chatrina: Mo che ch'El disch, sar Jalet! Vezza'L, l'istess n'ha eir eu udi l'oter di — que sarà bain alch landervia?

Jalet: Perquai di eu, sar Chispar sto avair granda fiduzcha in seis figl e pustüt in sia brüt ventura.

Chatrina: Scha quella stria vain in chasa, vegn eu per meis fat.

Jalet: Lura stuvarat far prescha, scha Vus laivat ir amo avant co survgnir la pajada. «Fantschellas nu douvr' eu ingünas», sto ell' avair dit, «quellas sun be bunas per sguazzar e tartunar la roba.»

Chatrina (*cun rabgia*): O lumbarduna, stria, leua mallavada.

Jalet: Cha sar Chispar possa star in chasa pro els fin ch'el saja amo bun dad alch, e davo t'il mettarana in ün asil da vegls.

Chatrina: Cur chi nu t'il douvran plü, in ün asil da vegls. — O Segner char, che muond corruot, schlaschè. Qua sto gnir il chastiamaint da Dieu. (*Cridolainta*): Schi schi, eu vegn bain per meis fat! Ma pover sar Chispar, scha quel ha da gnir a dudir che bellas e staifas intenziuns cha sia brüt ha, lura moura'l dal displaschair.

Jalet: A tuottavia nu vuess eu cha que gnis fat palais tras mai.

Chatrina: Pür ch'El stetta sainza temma, eu nu riv' il pical a dir pled. Avant n'ha eu amo savü dar blers buns cussagls, uossa nun han plü dabsögn d'üna povra fantschella.

Jalet: Eu incleg scha Vus, Chatrina, eschat offaisa — infin qua eschat statta il bun spiert da la chasa, ed uossa as muoss' na la porta.

Chatrina (*cridolainta*): Pür cha sar Chispar taidla ils cussagls da quaista stria d'üna Leta, a mai po quai esser a dret, eu nu di inguotta. — (*Oda cha'ls oters vegnan e sorta.*)

Ottavla scena

Id aintran Ria, Chispar e Duri

Chispar (*a Jalet*): Bainvgnü qua pro nus.

Jalet: Allegra, sar Chispar.

Duri (*dà a Chispar üna pultruna*): Qua bap! Nus avain be svelt dat nan ün tschüt per verer che cha Tü fast.

Chispar: I'm fa plaschair, ch'inchün pensa almain eir a mai.

Ria: Piglia pazienza, bap, cha nus At fain pür hoz la visita, ma nus avain gnü tant da far quaist temp. Pro tuot il travasch sun arrivats eir amo ils müraders e'ls falegnams! Tü sast, nus laschain renovar il restorant in stil engiadinais.

Duri (*simuland*): Eu am fetsch rimprovers, bap. Ma Tü am pardunast, sch'eu At di che chi'm va tuot tras il cheu. Be tanter da nus dit, eu sun landervia a realisar plans importants.

Chispar: Eu craj, meis chars. Be inavant! In Vus ais mia spranza. Eir sch'eu As vez be d'inrar, schi est Tü Duri l'istess meis plaschair e mia spranza. Tuot la Val T'invilgia. In pac temp est stat bun da metter in pè ün affar chi paraiva d'esser schmaladi a far minch' an concuors.

Duri: I nu dependa da l'affar stess, dimpersè da quel chi'l maina. Meis ami, sar Jalet surpigliarà per quaista stà l'hotel casü culs bagns ed eu manarà il nouv café e survagliarà ün pa tuot.

Jalet: Ün affar splendid.

Chispar: Tü m'accomplischast giavüschs e spranzas ch'eu n'ha nudri üna vita intera. Eu ingrazch a nos Segner ch'el am conceda tras Tai que ch'eu n'ha vanamaing spettà da meis figl.

Ria: La vita porta a minchün dischillusiuns! Notclà T'ha fat pissers e fastidis, schi, ma a la fin dals quints ha el uossa chattà sia via e fa inandret. I's sto esser bun d'invidar e pardunar.

Chispar: Schi cha'l Segner parduna a mai, eu nu sun bun da pardunar a meis figl.

Duri (*simuland*): O quaistas duonnas, ellas as laschan guidar be dal resentimaint!

Chispar: Meis unic figl! Tanta munaida n'ha eu spais, t'il chatschà d'üna scoula a l'otra, per laschar l'ultim gnir sün quaist gnieu a strar la zocca.

Jalet: Eu S'incleg, sar Chispar, Vus avais bainschi ün bel bain.

Ma a la fin dals quints ais que üna lavur chi's po surlaschar a quels chi nun han ils mezs e'ls duns per üna megl'dra vocaziun.

Chispar: E quai nu basta dals displaschairs ch'el m'ha fat fin qua, schi's metta'l uossa perfin per cheu da's vulair maridar a Pasqua — ses mais davo cha sa mamm' ais sepulida.

Ria: Segner char, bap, nu dir da quaistas!

Jalet: Giuventüna sainza pietà.

Duri: Ma ingio ha quel il güdizi. Che dschess la gliעד? Que ais il displaschair e la malavita ch'el ha per sia mamma!

Ria: Ch'el nu commett' üna simil' acziun, uschigliö ch'el nu'm vegna plü davant ils ögls.

Chispar: Scha quai füss amo üna marida chi gess per strada, ma Vus savais quant cha povra mamma t'il ha scussglià ed admoni da nun ir cun quaista murdieua.

Duri: Ma che vuess el be tour a man davo maridà?

Ria: Gnir in misiergia!

Chispar: Surtour nossa pauraia, tour svesa in man las «m-strinas», sco ch'el disch.

Jalet: Na mal' idea. E che dvantess cun El, sar Chispar? (*Cun schnöss.*)

Chispar: Eu t'il füss probabelmaing in peis.

Duri: Sainza dubi!

Chispar: Amo sun eu però patrün in quaista chasa. Sco ch'el ha portà led per sia mamma, uschè portara'l eir per seis bap! Dieu lodà ch'el m'ha rivi ils ögls pro temp! — S-chüsai meis chars, que'm voul bod rumper il cour a stuvair discuorrer in ün simil möd sur dals agens uffants.

Ria: Nu tour greiv, bap! Guarda, nus eschan qua, eu e Duri — nus At güdain ingio cha nus savain e pudain.

Duri: Nu'T far fastidis, per Tai aise pisserà.

Chispar: Duri, eu At resguard sco meis agen figl. — Eu nu sa co T'ingrazchar per tuot.

Duri: Que ais meis sonch devoir.

Chispar: Tadlai meis uffants, eu vuess metter in net las chosas, ant cha la prümavaira stetta davant porta. —

Duri: Scha que T'ais a dret ün oter momaint. Per hoz stuvain uoss' ir, id ais bod mezdi.

Chispar: Gnit nan daman davomezdi, eu n'ha dabsögn da Vos cussagl!

Duri: Gugent, sco cha Tü giavüschast.

Ria: Sta cul Segner, bap.

Jalet e Duri: Adieu!

Chispar: In man da Dieu.

(Ria, Duri e Jalet sortan.)

Nouvavla scena

Chispar: Chatrina!

Chatrina *(sün üsch)*: Che manca sar Chispar?

Chispar: Clama sü subit a Nuotclà!

Chatrina: I füss pront il giantar.

Chispar: Be ün momaint, nus gnin subit. *(I clocca.)*

Chatrina: Amo inchün! Chi voul cuschinar qua alch inandret!
Bod mang'na a las 11 e bod a las 12.

Chispar: Guarda chi chi'd ais e fa lura quai ch'eu n'ha dit.
*(Chatrina riva e lascha entrar a Clà Frazöl, sorta lura marmuog-
gnand.)*

Deschavla scena

Clà: Binsan Chispar!

Chispar: Allegra Clà!

Clà: S-chüsa ch'eu At disturb güsta durant l'ura da giantar.

Chispar: Main mal! Tü est bainvis a tuottas uras.

Clà: Be svelt duos plets! Sco chi s'oda, hast l'intenziun da demischiunar sco cheu d'cumün.

Chispar: Schi, eu m'ha decis!

Clà: Tü sast, in 15 dis sun las elecziuns. Id ais ura cha nus fetschan aint il «Fögl» alch proostas per la nouva suprastanza. In üna democrazia ais que important da preparar ils votants sün minch'evenimaint politic, quant pitschen ch'el saja. Els ston avair fingià ouravant tshertas directives, e lur interess sto esser viv.

Chispar: Eu sun tuottaffat da Teis avis. Uschè aise stat üsità eir fin qua.

Clà: Ebain, eu m'ha vuglù persvader da Tia demischiun ant co interprender alch. Quella nu'T causarà grand rumpatesta, tant-plü cha la plaiv restarà in chasa Tia.

Chispar: Co in chasa mia. — Eu nu T'incleg! — Mia demischiun ais definitiva!

Clà: Va bain, va bain, tuot in uorden! Schi taidl' ami, eu fetsch quaista vouta la voluntà dals giuvens e quels propuonan a Notclà.

Chispar: Meis figl — aha, uschè ais la fatschenda — Notclà — na mal.

Clà: Chispar, che'T manca — nu T'ais que dret — schi di. Tü hast svesa dit cha Tü vögliast demischiunar.

Chispar (*ria cun dolor*): Ha, ha, s'inclegia, Clà! Il successur ais qua — che fetsch eu qua amo — eu poss ir per meis fat, il successur ais qua e spetta be ch'eu giaja.

Clà: Ma taidl' ami, eu nu t'incleg. (*Notclà aintra.*)

Chispar: S-chüsa'm, vaschin, eu fetsch be spass. Vè nan daman, scha chattast peida — eu dovr Teis cussagl. Vè nan daman almain be ün momaint.

Clà: Gugent — eu tem cha Tü nu m'hajast inclet, ami —

Chispar: Vè nan daman, schi discuorrin nus amo lasura.

Notclà: Che voust, bap?

Chatrina (*sün üsch*): Il giantar ais pront d'üna mezz' ura innan. Eu nu sa ingio metter a chod la roba.

Clà: Schi bun' appetit, e pigliai pazienza ch'eu s'ha disturbà. (*Sorta.*)

Notclà: Tü m'hast clamà, bap?

Chispar: Giain uoss' a giantar!

La tenda crouda.

SEGUOND ACT

Stüva da Chispar Rentsch

Prüma scena

Chispar Rentsch e Clà Frazöl

Clà: Tü est gnü vegl quaist inviern, Chispar.

Chispar: Que ais il displaschair, quel nu cugnuosch' ingün chailender. — El croud' immez la vita sco la braïna sur not e tschunc' il crescher da la planta.

Clà: Eu T'incleg, cumpar! Tü hast pers üna brava ed üna chara muglier.

Chispar: Tants ans m'ais ella statta üna pozza, ed uossa ch'eu avess il plü dabsögn, m'ha ella bandunà. Segner char — eu sun sco ün uffant chi ha pers il man da sia mamma.

Clà: L'amur da Teis uffants At güda suravi tuot il greiv.

Chispar: Quels vivan per l'avegnir, ed eu appartegn al passà. Sün la via da la vita sun eu uossa sulet.

Clà: L'amur ais la punt chi survendscha mincha obstacul. Tü nu stoust verer uschè s-chür. Tü hast gnü furtün' in Tia vita, e la plü granda satisfacziun da quella At ston esser Teis uffants.

Chispar: Ria ais bain pisserada — ma Notclà — schi, el lavura tuottadi. Sco unic figl nu m'ha el però accumulì meis giavüschs. Impè dad imprendder alch e prestar inqualchosa ais el uossa qua e straglia il muvel.

Clà: Que ais destin, cumpar. Basta ch'el haja chattà furtüna e satisfacziun.

Chispar: Destin, destin! — Que ais l'ultima s-chüsa cha nus dovrain cur cha nossa sapienza nu tendscha plü inavant o cur cha nus vulain büttar la respunsabilità giò da nossas spadlas. Clà, eu n'ha fat tras greivs dis davò la mort da mia duonna, eu nu sun plü il medem d'üna vouta. Davò mai vez eu cler mia vita cun success e dischillusiun, davant mai as perda amo l'ultim toc da quella aint il tuorbel da l'avegnir. Eu am vegn però avant sco ün güdisch, ed ils fals da mia vita cumainzan a passar vieplü davant meis ögl sever.

Clà: Tü est massa sever cun Tai, Chispar. — Chi nu fa fals in quaista vita! Nus eschan tuots povers umans errants, e Tü sgür na ün dals noschs.

Chispar: Tü nu m'inclegiast, Cla. Que chi'm fa pisser ais amo quel ultim toc via da mia vita fin a mia fossa. Eu mâ nun ha pensà ch'eu stopcha far quel sulet.

Clà: Eu nu'T cugnuosch plü, cumpar! Curaschus, energic e sgür sco cha Tü eirast, ed uossa uschè tmüch e —

Chispar: Eu n'ha ün grand pisser, ami.

Clà: Eu nu sun buondrius, sco ami però pront da'T güdar cun cussagl e fat.

Chispar: Eu n'ha discurri avant dals fals da mia vita. Tü sast bain, i's po far fals eir our d'amur.

Clà: Quels nu paisan davant Dieu.

Chispar: Chastian però a Tai svessa, perche nüglia nu po rumper il cour uschè facil sco malrecognuschentscha.

Clà (*davo üna pezza da bass*): Sün la grazcha dals conumans nu'T poust laschar.

Chispar (*davo üna pezza*): Neir sün quella da Teis agens uffants.

Clà (*stut davo üna pezza*): Eu speresch eir ch'in quaist regard nun hajast Tü da planscher.

Chispar: Dieu vögliä cha Tü hajast radschun.

Clà: Tü est sensibel e giò da nerva.

Chispar: Mia fantasia giova cun mai e'm martuoira. Cun mia duonna ais spari our da chasa quietezza ed amur. Eu n'ha l'impreschiun chi'm vöglian chatschar d'üna vart, sco scha mia rolla füss a fin in quaista vita. Her amo Chispar Rentsch ed hoz in peis a l'agen figl. Clà, que füss mia mort. Mia vita ha fluri suot l'amur d'üna chara muglier, e'l früt da quella avess dad esser dal diavel, eu nu poss bricha crajer quai.

Clà: Tü fast puchà scha Tü be dubiteschast vi da si' amur. Que sun noschs dubis chi T'inquietan. T'ils scurrainta, perche que sun ils servituors dal nosch chi'T crajan in Teis displaschair madür per dar l'attach. Nu'T laschar sorprendere. Resta fidel a Tai svessa.

Chispar: L'avegnir am darà cumprova.

Clà: Co pon be tals dubis ingianar ün hom sco cha Tü est!

Chispar: Tü manajast ch'eu saja suspettus, ebain, eu nu schnej quai. Id ais be la dumanda — cun radschun o sainza. Taidla'm, ami, e nu gnir malpaziaint. — Eu nun incleg plü il muond, il terrain suot meis peis cumainza a sbaluonzchar. —

Clà: Quinta'm, Chispar, scha Tü hast dabsögn da meis cussagl! Fingià her a mezdi m'ha eu inaccort cha Tü est abattü da qualche displaschair.

Chispar: Schi taidla Clà! Que ais üna vegl' istorgia! Tü sast quants displaschairs e fastidis cha meis Notclà ha fat fin qua a mai ed a mia povra duonna. Sün el sco unic figl avaiavan nus miss tuot la spranza e t'il vulaivan laschar imprendar alch da vaglia. Talents avaiava'l, ed uschigliö nu l'avain nus laschà mancar nüglia. Dieu sa quanta munaida cha nus avain spais per t'il trametter d'üna scoul' a l'otra. Duos jadas ha'l müdà vocaziun e la terza jada, cur ch'el staiva güsta davant l'examen da veterinari, bütta'l la sgür our d'man e tuorn' a chasa sco pover vaglianüglia, portand s-chandel e varguogna sur da mia famiglia.

Clà: La tscherna da la vocaziun ais ün problem importantischem. Que dà umans chi han la disfurtüna da chattar pür tard la dretta via. Chi sa però scha quai nun ais fors' amo main mal, sco sch'el avess inchaminà la fosa!

Chispar: Uossa e'l qua ch'el stragl' il muvel e main' oura aldüm.

Clà: Inchün sto far eir quai!

Chispar: Nu far spass, Clà! — Eu n'ha invlidà il rier! Apaina qua as fa'l spus, cunter la voluntà da seis genituors, cun quaista murdieua chi l'ha savü strar aint! Ed hoz, quatter mais davo cha sa mamm' ais morta s'insömgia'l da's maridar e da surtour sves il bain.

Clà: La giuventüna nu ponderescha! Ella pensa be a l'avegnir e survezza suvent ils limits. Uschè sarà que eir pro Notclà. La crous' ais düra ma il minz ais sgüra bun. Discuorra cun el, eu sun sgür ch'el as lascha volver.

Chispar: Tü nu cugnuoschast a meis figl! O be chi füss uschè! Ma pürmassa ais el ün pover malgragià. Da la mamm' ais el liber, e be il bap t'il ais amo in peis per ch'el as possa metter svesa aint il gnieu.

Clà: Tü exagereschast!

Chispar: Dess eu lodar la serp chi'm voul morder! Na, ami! Eu la vögl traplar suot culs peis!

Clà: — Ponderescha bain!

Chispar: Che aise qua amo da ponderar. Nun ais la chosa clera? El voul iertar chas' e fuond, intant cha'l bap viva, el as fa cheu d'cumün ant cha'l bap demischiunescha!

Clà: Ils giuvens t'il han proponü!

Chispar: O, char ami, il gö ais massa bel per ch'eu nu t'il cugnoscha.

Clà: At das-ch eu dar sco vegl ami ün bun cussagl!

Chispar: Eu sa cha Tü managiast bain!

Clà: Guarda da'T reconciliar cun Notclà. — Tü est vegl, ed el ais l'unic chi savarà davo Ta mort manar inavant Tia pauraria.

Chispar: L'unic? Eu n'ha eir üna figlia!

Clà: Teis dschender ais hotelier!

Chispar: L'ais ün hom da vaglia.

Clà: Sainza vulair forsa dir alch cunter sar Duri, craj' eu cha nus paur nu stuvesan confuonder nossa düra, ma tant plü sgür' existenza cun las speculaziuns malsgüras da l'hotelaria.

Chispar: Duri ais mia superbgia!

Clà: Ponderescha bain e nu precipitar las chosas! Spett' ün pa, il temp po tuot guarir. — Ah, scha nus savessan be spettar ed avoir pazienza! — Chispar, nus umans eschan noschs güdischs! Tü hast udi meis cussagl, eu nu vögl At cuntriari plü lönch. Scha Tü hast dabsögn da mai, schi sast ingio ch'eu stun.

Chispar: Sta bain, Clà, e grazcha fich!

Clà: Sta cul Segner. (*Sorta.*)

Seguonda scena

Chispar: Spettar, spettar, schi schi, il temp guarescha tuot! Sch'eu füss bun da spettar! Eu nu sun bun da spettar! — Chatrina! vè aint!

Chatrina (*aintra*): Che aise?

Chispar: Fa il bain e va sü a dir a Ria e Duri da gnir giò hoz avantmezdi ün momaint.

Chatrina: Subit! — Eu stuves be il prüm far fö in platta.

Chispar: Va sü il prüm a clamar. Eu n'ha da pisserar chosas plü importantas co'l far fö in platta.

Chatrina (*as ferma sün üsch*): Uschè — uschè bain. Que saran chosas da famiglia chi nu van pro a mai! Eu sun be üna povra fantschella.

Chispar: Tü hast adüna fat Teis dovair, Chatrina!

Chatrina: Schi schi, plü bod n'ha eu dafatta savü dar cussagls, ma uossa, uoss' ingün nu taidla plü sün mai.

Chispar: Tü est adüna bainvisa.

Chatrina: Schi? Chi sa quant lönch amo? (*Resta sün üsch.*)

Chispar: At manca alch, Chatrina? Hast da dir amo alch?

Chatrina: O, sar patrùn, na per nügliä nun am sdruagl eu mincha daman cun ün pais sül cour, precis sco avant la mort da povra duonna Neisa barmöra.

Chispar: Est Tü propi l'utschè da la malora, Chatrina!

Chatrina: Quai darà grandas müdadas in quaista chasa. A mai povretta am darana la pajada, davo ch'eu n'ha fat dudesch ans meis dovair.

Chispar: Nardats, che bajoccast! Chi discuorra da'T trametter d'avent?

Chatrina: O sar Chispar, eu sa bain ch'El nu managia mal cun mai. Ma sco chi para sarà bainbod seis figl patrùn d'chasa.

Chispar: D'inuonder vain quaista danöv, Chatrina?

Chatrina: Dalur dalur, eu nu vuless gnir in tarlandas, eu stun adüna da mia vart e nu fetsch pled. Eu n'ha be udi chi discuorri-van l'oter di our' a bügl! Per l'amur da Dieu, eu nu vögl avair dit inguotta.

Chispar: At quieta Chatrina! (*Ironic*): Eu sa bain, a chas' eschat tuottas quietas e pisserusas, però'l bügl quel bajader as sur-maina. Cun seis sflatschöz e talaccöz e scuttöz magic sdruagl' el in vus la femna. — Puchà — sco mammas e masseras as stoja s'admirar. Dal rest sun per intant eu amo patrùn d'chasa, e Tü nu stoust tadar sün da quellas nardats.

Chatrina: Nardats? Per mai nu sun quai nardats.

Chispar: Schi hast udi alch, Chatrina?

Chatrina: Quaista leua scelerada!

Chispar: Chi?

Chatrina: La spusa da Seis figl.

Chispar: Quinta'm!

Chatrina: Ch'a Pasqua surpigliarana chas' e fuond.

Chispar: Inavant!

Chatrina: «Maschneras nu dovraina, quellas sun be qua per tartunar e sguazzar la roba», ha ella gnü il frunt da dir. «Sar Chispar po star pro nus, uschè lönch ch'el ais amo bun da lavar, e davo farà'l meglder dad ir in ün asil da vegls.»

Chispar (*sblach*): Chatrina, ais que vaira, hast udi our da la bocca da Leta cun Tias aignas uraglias? Eu'T rov, di'm la vardà!

Chatrina (*cun temma*): Eu T'il n'ha offais, ch'El am s-chüsa, sar patrun. Eu n'ha be dit quai ch'eu n'ha udi!

Chispar (*davo ün momaint*): Chatrina, it giò'n stalla e clamai sü subit a Notclà!

Chatrina (*sortind*): Eu nu m'imposs da nüglia, eu be quint quai chi vain dit!

Chispar (*sulet cun dolur*): Meis sentimaint nu m'ingiana — tuot dvainta realtà — ebain, eu sun pront! — Derump' orcan, s-chadain' orizi — eu vögl esser la sajetta chi sturnisch' il miserabel. — Ah, eu nu poss plü — eu stendsch.

Terza scena

Notclà aintra

Notclà: Che voust?

Chispar: Ah, est qua! Taidla...

Notclà: Schi, che aise?

Chispar: Id ais uoss' ura da metter in net las chosas.

Notclà: Metter in net? Eu nu T'incleg. Che chosas sun da metter in net?

Chispar: Eu vögl üna vouta savair co chi sta cun Tai!

Notclà: Che'T manca vairamaing? Tü est tuot sblach e discuorast mez confus.

Chispar: Confus? — Tü sast bain avuonda da che chi's tratta, e dal rest T'ha eu eir dit her avantmezdi cler e net co ch'eu pens.

Notclà: Sto que propi esser cha nus duos mai nu'ns inclegian?

Chispar: Tü nu stoust crajer da pudair adüna be far ir tras Teis cheu gross sco fin qua. Tü est meis figl. —

Notclà: Eu sun Teis figl! schi, ma na Teis slav! — Eu sa bain, per as plaschair avess eu stuvü imprendder que ch'eu nu vulava, stuvess eu laschar sainza maridar quella ch'eu n'ha jent, stuvess eu discuorrer que cha Vus giavüschais, cuort, esser quel ch'eu nu sun!

Chispar: Tü pover uffant orbantà. Schi, Tü tun est que cha Teis bap as giavüschess. Tü nun est però neir quai cha Tü pudessast e stuvessast esser, nempe ün degn descendent da la famiglia Rentsch.

Notclà: Quels eiran tuots uschedits cheu gross — paur, capos e mastrals. Eu farà l'istessa carriera.

Chispar: Paur e cheu d'cumün! (*Stut*): Schi — quai sun eir eu — ma —

Notclà: Ma Tü crajast da'T stuvair svarguognar da Tia vocaziun e da stuvair far our da Teis figl alch meglider. Crajast cha quai saja forsa plü degn d'üna schlatta da paur sco la nossa?

Chispar (*supprimand l'ira*): Na mal, il figl chi dà al bap üna lecziun sur da la vita! Nevaira, Tü fessast tuot meglider, il paur ed eir il cheu d'cumün! Be cha'l bap nu'T füss in peis. — Interessant cha Tü nun hast savü prestar fin qua daplü!

Notclà: Eu n'ha uossa 30 ans e stögl cumanzar a pisserar eir per mia vita.

Chispar: Pür cun 30 ans At vain quai adimmaint! Pür davo cha Teis bap s'ha mazzantà giò sa vita per nüglia cun Tai, toc mal-ingrat!

Notclà: Voss' ambiziun vöd' e fosa m'ha cuostü ils plü bels dis da mia giuventüna! Eu nu port svessa tuot la cuolpa. Ma uossa sa eu che ch'eu vögl.

Chispar: Stupend, meis figl. Eu poss be T'admirar!

Notclà: A Ria hast dat la chasa casü per laschar fabrichar oura. Perche nu poust surdar a mai nossa pauraria?

Chispar: Nun est Tü qua in chasa. O At sun eu fors' in peis?

Notclà: Sch'eu vögl am maridar nu poss eu be far il famagl!

Chispar: Aha, Tü vulestast esser il patrun. Ebain, là ais la porta. Nu T'ha eu dit her cler e net co cha las chosas stan. — Scha Tia mamma nu'T sta daplü a cour, schi amo damain At vagliarà il bap! Per quaist an nu festagiain in quaista chasa ingünas nozzas! Tü hast la tscherna! — Per intant sun eu qua

patrun! — Sco dit, la fittada da sar Chasper ais amo libra! Però sapchast, meis figl, scha Tü hast la sfruntadezza da commetter üna simil' acziun chi fa beff' als plü sonchs sentimaints da famiglia, lura guarda cha Tü nu zappast aint plü mias portas.

Notclà: Nus avain stuvü surtrar fingià üna vouta las nozzas per set mais, inclegia bap! Que nu va plü, eu n'ha dat meis pled!

Chispar: Vaglia Teis pled daplü co noss' onur?

Notclà: Onur? Que sun nardats — chosas exteriuras! I's sto far inandret fintant chi vivan, sün quaistas üsanças simulantas nu dun eu ün starnüd.

Chispar: Per Tai saran quai simulaziuns, ma na pels oters.

Notclà: Guarda bap, la prümavaira sta davant porta — Tü est vegl ed hast dabsögn d'agüd.

Chispar: Ma na da Teis!

Notclà (*our d'sai*): Schi amo main eu dal Teis! Tü mai nu m'hast trattà da figl.

Chispar: Ma mort, quai füss Teis staif giavüsch, toc miserabel. Va'm our dals ögls, Tü traditur. Va'm our dals ögls!

Notclà: Eu vegn! — eu vegn — ma possa Dieu At dar la paja. (*Sorta.*)

Chispar (*crouda sün üna sopcha*): Uossa — uossa am vaina darcheu sü il flà. — O, scelerà uffant. (*Sorta.*)

Quarta scena

Chatrina, Duri e Jalet

Chatrina: Ch'Els fetschan il bain, eu vegn subit a clamar a sar Chispar.

Duri: Grazcha, giunfra Chatrina, co vaja cun bap?

Chatrina: O, quel povret!

Jalet: Schi co, che manca?

Chatrina: L'ha darcheu gnü displaschairs cun quel bel Notclà.

Duri: Schi, che aise capità?

Chatrina: Be nu's laschar inaccordscher nüglija, per l'amur dal Segner. Eu n'ha be udi cun scuar il piertan ch'els as dispittaivan qua in stüva.

Duri: O, i varan gnü alchet dachedir.

Chatrina: Alchet! ha ha ha l'ha bandi il scelerà our d'chasa.

Jalet: Ma che cha Vus dschaivat!

Chatrina: Uschè vaira sco ch'eu sun qua. (*Sortind*): Be nu's laschar inaccordscher nüglia, per l'amur da Dieu.

Duri: Sta sainza temma.

Quinta scena

Duri e Jalet

Jalet (*malign*): La masdina fa effet!

Duri: I para, Dieu lodà. — Tuot ais sün buna via.

Jalet: Hast discurri cul vegl pervia da la süertà?

Duri: Her saira! — il prüm ha'l fat ögls sco coppalas, davo ha'l lura dit, ch'el stopch' amo ponderar.

Jalet: Avaiva'l suspets?

Duri: Pussibel aise — eu n'ha lura declarà in lung ed in lad, ch'eu lascha renovar il restorant ed alura impustüt eir ils bagns, que chi'm vegna a cuostar var 60 000.— francs. — Cha nossas reservas nu's das-cha molestar, e cha our da quaist motiv saj' eu sforzà da far ün impraist da var 40 000 francs. Eu t'il fet lura cler sco cha quai füss il plü simpel e conveniaint sch'el am pudes far üna süertà.

Jalet: E Tia duonna?

Duri: Ais da nossa vart. — Quella füss be in tschêl da pudair viver cun seis bap. Nus drizzessan aint noss' abitaziun privata qua e guadagnessan uschè amo lö casü.

Jalet: Fich bain, famus! Ed uossa curaschi per l'ultim pass! Dess eu restar o giavüschest d'esser sulet?

Duri: I vegnan. Lascha'ns ün momaint sulets. (*Jalet sorta.*)

Sesavla scena

Duri, Ria e Chispar

Ria: Meis pover bap.

Duri: Che aise capità, che manca?

Ria: Piglia pazienza! Pover bap ha darcheu gnü displaschairs cun Notclà!

Duri: Terribel! Che pover uffant disfurtünà!

Chispar: Ah — piglia'm davent il pais chi'm squitscha sül cour. — Dieu n'ha eu merità tuot quaist? — La vita sves's as volva cunter mai. Il muond ais suotsura. — Amur ais dvantada tössi! O che pover malgragià d'ün figl ch'eu n'ha trat sü.

Duri: At quieta bap! Che ha'l darcheu tut a man?

Chispar: Il bap chi'd ais in peis a l'agen figl!

Ria: Quaist scelerà.

Chispar: Our d'chasa t'il n'ha eu s-chatschà. El nun ais plü meis figl.

Duri: Que ais trist avuonda bap — eu incleg Tia dolor! Però Tü nun est sulet! Nus eschan qua per At güdar. Eu At vögl esser Teis meglder figl — nu refüsar meis man.

Ria: Suot noss' amur e nossa chüra passarà via la granda dolor.

Chispar: O meis chars, eu As rov. —

Duri: Cumanda bap, e nu rovar.

Chispar: Acconsenti meis ultim giavüsch!

Duri: Di'L!

Chispar: Viver cun Vus!

Ria: Nos plü grand plaschair.

Duri: Tü'ns fast furtünats.

Chispar: Duri, poss eu recumpensar que cha Tü fast per mai?

Duri: Amur nu dumanda pajamaint.

Chispar: Tü m'hast dumandà her saira ün servezzan. Per 40 000 francs At poss eu star bun.

Duri: Cun tuot cha que ais be üna chosa pro fuorma, am fessast quattras ün grand servezzan.

Chispar: Hast qua il contrat? Ria dà'm tint' ed üna penna!

Duri: L'ais qua.

Chispar (*Voul suottascriver, trembla.*)

Ria: Teis man trembla!

Duri: L'agitaziun!

Chispar (*suottascriva*): Bain o mal vala l'istess bler, suottascrit ais suottascrit, eir schi sun be ün pèr crippls.

Duri: Grazcha bap, grazcha!

Ria: Uoss' est pro nus!

Chispar: Laschà'm ün pa sulet! (*Tuots sortan.*)

(*La tenda crouda.*)

TERZ ACT

P r ü m a s c e n a

Stüva da Chispar Rentsch, drizzada aint plü bain. Chispar vegl e gob sper la pigna.

Chispar: Mett' aint fämpigna, Chatrina! Id ais fraid!

Chatrina: Eu n'ha miss aint duos bratschadas d'laina. Laivat ch'eu schloppainta la pigna!

Chispar: Id ais fraid!

Chatrina: Vus dschlaivat tuottadi!

Chispar: Id ais fraid dapertuot!

Chatrina: Vus eschat gnüts ün pover marmuogn. Nüglia nun ais plü dret. (*Sorta.*)

Chispar (*guarda dret oura e nu disch pled*).

S e g u o n d a s c e n a

Duri e Ria aintran

Duri (*a Chispar*): Fa il bain e va our in chadafö pro Chatrina ün momaint, nus avain da lavurar qua.

Chispar: Co?

Duri: Our in chadafö pro Chatrina! Nus stuvain esser ün momaint sulets.

(*Chispar sorta e Ria as metta a cridar.*)

Duri: Schmaladi saj' il di ch'eu n'ha surtut quaist affar da bancarottiers.

Ria: Eu sun Tia duonna, nun ha eu il dret da savair co chi stan noss affars?

Duri: Lascha'm il prüm gnir a pled!

Ria: Che aise cun sar Jalet?

Duri: Che aise cun sar Jalet! Quaist schlabaker s'ha trat pro temp our da la merda. —

Ria: Vaiv' el part vi dals affars?

Duri: Impromischiuns, nügl' oter co impromischiuns nu m'ha'l fat. Il prüm m'ha'l miss in vista da surtour la mità da las aczias

- subit cha l'hotel lavura. Intant ha'l trat trais ans üna bella paja, e cur ch'el ha vis chi va mal, s'ha'l fat our da la puolvra.
- R i a : E quai lumbardun eir' üna vouta Teis intim ami, Duri, e Teis meglder cussgliader!
- D u r i : Nu'm far rimprovers! Eu nu cumport ingüns.
- R i a : Tü nu cumportast rimprovers, Duri! Però be amo ün, be amo ün unic am permetta. Perche nun hast mai discurre pled cun Tia duonna — di, perche nun hast mai dumandà meis cussagl?
- D u r i : Perche Tü svesa nu T'hast mai interessada!
- R i a : Quai sun s-chüsas, Duri! S-chüsas marschas! Di la vardà — Tü hast adüna tscherchè da'm far verer alb per nair. — Tü hast giovà üna fosa rolla.
- D u r i : Che vulais Vos femnas s'incleger d'affars, quai nun ais Vos manster! Che mâ avess eu gnü da'T quintar e dumandar? Avessanst Tü forsa inclet alch? M'avessast Tü forsa savü güdar? Eu T'ha be spagnada pissers.
- R i a : Quant simpel ed innozaint cha meis cussagl füss stat, el füss stat tschient voutas meglder, co quel da Teis schnöbel ami! — Però eu vez uossa cler perche cha Tü m'hast tgnüda!
- D u r i : Hast Tü forsa da plandscher? Nun hast forsa gnü bel avuonda?
- R i a : Schi, eu sun cuorrida sco ün uffant davo tuot quai chi glüschiva, eu m'ha laschada schorbar da vossa grandaschia e vanagloria. Uossa vain il chastiamaint da Dieu. (*Scuffuonda.*)
- D u r i : O schanaja'm cun quaista filosofia. Schi va üna vouta trot in la vita, schi ais que adün' «il chastiamaint da Dieu»! Eu nu sun ne'l prüm ne l'ultim chi fa concuors.
- R i a : La varguogna, la varguogna, eu nu'm das-ch plü muossar.
- D u r i : Nardats, per nus aise pisserà.
- R i a : Pisserà? per nus? schi co?
- D u r i : Nus giain davent da qua. Eu n'ha fingià survgni la piazza sco directur dal restorant «Splendid» a Turi.
- R i a : A Turi?
- D u r i : Schi, Tü vezzast, nus nun eschan miss oura sün via!
- R i a : E bap?
- D u r i : Per quel stuvarà eir gnir pisserà in alch maniera.
- R i a : In alch maniera? in che maniera?
- D u r i : Cun nus nu po'l gnir!

R i a : Tü t'il voust avoir our dals peis!

D u r i : Tü'm stoust incleger! La cità nun ha nüglia per ün simil vegl chi ha passantà tuot sia vita in ün gnieuet da paur. Eir per l'affar stessa füss el ün impedimaint. Tü sast che pover marmuogn ch'el ais dvantà. Ingün nu t'il po cuntantar, e que chi ais il pês, Tü nu poust avoir ün momaint pos ch'el T'tschacagna.

R i a : Pürmassa m'ha eu inaccorta fingià dalönch innan ch'el T'ais üna spin' aint ils ögls! — Meis pover bap!

D u r i : Schi di dimena Tü che cha voust far cun el?

R i a : Il displaschair ais stat massa grand. Hoz nu sun eu plü buna da pensar. — Il cheu am va intuorn! — Üna chosa però ais sgüra, meis bap resta qua! El nu banduna sia chasa!

D u r i (*imbarrazà*): El sarà sforzà da la bandunar, displaschaivelmaing.

R i a : Sforzà? Chi voul sforzar ad ün vegliet da 68 ans d'abandunar si' aigna chasa — ingün, Duri! Eu svesa giarà giò pro meis frar e t'il rovarà culs mans insembel da'ns pardunar, da gnir sü e star cun el!

D u r i : Tü nu m'inclegiast. —

R i a : Eu nu T'incleg? schi di plü cler ch'eu 'T possa incleger!

D u r i : Tuot ais in malura — tuot!

R i a (*sculozzada*): Duri! Che voul que dir?

D u r i : Tuot ais i in chà dal diavel!

R i a : Perche Duri, ais tuot i in chà dal diavel?

D u r i : Tuot, chas' e fuond sun da la banca.

R i a (*Cun anguoscha*): O Dieu — ma na Duri, quai nun ais vaira, per l'amur da Dieu, quai nun ais vaira.

D u r i : At quieta Rita, nu far da quaistas scenas, schi'ns odan! Id han eir oters gnü disfurtüna e nun han perquai fat ir suot il muond.

R i a : O bap, o pover bap, eu stögl am desaparar. (*Scuffjuonda.*)

C h a t r i n a (*sün üsch*): Ün telegram per El, sar Duri!

D u r i : Va bain, va bain!

C h a t r i n a (*sün üsch*): Manc' alch a duonna Ria?

D u r i : Nüglia da mal, pür it, Chatrina.

C h a t r i n a : Giavüsch' La forsa ün tè o üna tazza d'cafè?

D u r i : Fa Tias lavuors! (*Chatrina sorta, Duri legia la charta.*)
Daman stögl eu esser a Turi per suottascriver il contrat e metter

in net amo diversas chosas! — Eu stuvarà partir amo quaista saira cun l'ultim tren! — Il meglder füss scha pudessast gnir eir Tü cun mai — uschè pudessast imprendder a cugnuoscher nos nouv champ d'actività. — Taidla Ria — i nun ais plü da müdar nüglia — i nun ais neir plü temp da far chalenders — nus ans stuvain decider! — La vita va inavant — Teis bap nu das-cha savair co chi stan las chosas.

(Ria sta sü e sorta.)

Terza scena

Duri (*clama*): Chatrina!

Chatrina (*sün üsch*): Sar Duri?

Duri: Dit al vegl ch'el possa gnir aint!

Chatrina: Gugent! (*Sorta.*)

(Chispar aintra ed as tschainta sper la pigna.)

Duri: Piglia pazienza sch'eu sun minchatant ün pa nervus, ma eu n'ha uossa tant per cheu! (*Chispar nu disch nüglia.*) Que sun stats trais ans infams! — Ils affars van mal!

Chispar: Pigliain quai cha nos Segner ans dà. Chatrina bajoccaiva alch da concuors?

Duri: Ebain, Tü sast fingià!

Chispar: Schi co — stoust laschar ir l'affar — che pover muond!

Duri: Quai voul pazienza! Quel lump da Jon Jalet m'ha miss in ruina!

Chispar: Tuot va in malura!

Duri: Quai nun ais uschè mal, quants ston far concuors hozindi. Dal rest nun staran nus gnanca piz plü mal, eu n'ha fingià survgni la plazza da directur d'ün dals meglders restorants da Turi. Per nus ais pisserà.

Chispar: Per Vos aise pisserà. — O, be cha'l Segner am pigliess, lura füss pisserà eir per mai!

Duri: In vicinanza da Turi ais ün asil da vegls. Eu cugnuosch tants e tants chi han passantà là lur ultims dis. Que ais üna chasa chi vain manada in möd exemplaric! Là füssast in nossa vicinanza — nus pudessan da temp in temp At far üna visita!

C h i s p a r : Nu'm discuorrer d'asils. Ingüna forza oter co la mort nun ais buna da'm s-chatschar da quaista chasa. La visit' am pudaivat far cur ch'eu repos sün nos sunteri.

D u r i : Tü stoust incleger, nus nun At pudain laschar inavo sulet.

C h i s p a r : Segner piglia'm, i nun ais plü lö sün quaist muond per mai.

D u r i : O rafüd' üna vouta cun quaist plandschöz e bruntulöz. Fin hoz nu T'ha mancà nügliä!

C h i s p a r : L'amur, l'amur! — Pür it davent — be lascha'm a mai qua in quaista chasa per quaists pèr dis! — Schi schi, eu sa perche! — (*Guarda dret oura*): — Là in quel chantun sez-zaiiv' la! — i tschels intuorn maisa, mia chara Ria là, e là — meis — figl — Notclà — Notclà — Notclà. (*Absaint.*)

D u r i (*da per sai*): Uossa cumainza'l darcheu ad ir per la bo-scha. (*Dad ot*): Lascha quaists sömmis d'üna vart e pensa a quai chi'd ais da pensar!

C h i s p a r : Co disch?

D u r i : Quai chi'd ais passà ais passà e nu tuorna plü!

C h i s p a r : Quants ans aise cha nossa mamm' ais morta?

D u r i : Qua as pudess pèrder il güdizi. (*Bütta la charta sün maisa e sorta.*)

C h i s p a r (*guarda dret oura, absaint*): Notclà — meis figl —

Q u a r t a s c e n a

Ria aintra

R i a (*decisa*): Bap!

C h i s p a r : Precis la vusch da sia mamma! Che voust, ma figlia? (*Ria crida.*) Am voust eir Tü chatschar our' d chasa? Pür it Vus duos! — be a mai laschai cun pos!

R i a : Bap, eu stun pro tai!

C h i s p a r : Precis sa mamma!

R i a : Eu nu'T bandunarà!

C h i s p a r : E Teis hom?

R i a (*desperada*): L'ans ha tradi!

C h i s p a r : Chara figlia, che disch!

R i a : L'ans ha tradi! Sa vit' ais üna manzögna, bap! — Nossa chasa, nos fuond, tuot ha'l miss in malura! —

Chispar: Nossa chasa — nos fuond — ??

Ria (*piglia la charta da la banca chi'd ais sün maisa*): Qua, qua!

Chispar (*Croud' insembel, guard' aint il vöd.*)

Quinta scena

Ria (*clama*): Chatrina!

Chatrina: (*sün üsch*)

Ria: Fat il bain e clamai nan ün momaint a sar Clà Frazöl!

Chatrina: Subit, duonna Ria!

Ria: Bap, Tü nun est sulet!

Duri (*aintra*): Nus stuvains gnir ad üna soluziun!

Ria (*fraid*): Eu sun decisa!

Duri: Ais el sül current da tuot?

Ria: Bap sa la pür' e s-chetta vardà.

Duri: Dimena — l'asil!

Ria: Na! meis bap nu mour' in ingüns asils!

Duri: Schi che voust far? Eu sun be buonder!

Ria: Meis bap sta qua!

Duri: Sta qua? Ingio? Pro chi? Hast ponderà la chosa? Chi voust chi s'occupa qua d'ün vegl mandasch e pers! Taidla Ria, l'asil ais l'unica. — Eu nu patisch neir na cha quaista gliud buondriusa e malsquidusa T'il vezzan qua quasi sco victima da nossa disfurtüna.

Ria: Duri, Duri, co poust Tü be discuorrer uschè. T'ais la vita da meis bap eir be ün affar! Duri, Tü dvaintast vieplü ester a meis cour! Nu resainta Tia conscienza la greivezza da la disgrazcha, in la quala Tü hast manà nossa famiglia?

Duri: Disfurtüna o furtüna accumpagnan mincha vita, e's sto esser bun da verer in fatsch' a tuottas duos e que sainza perder il cheu. Am voust Tü uossa far respunsabel chi'm ha toc quaista vouta la noscha sort?

Ria: Na, Duri, ils displaschairs chi'ns vegnan dats da nossa sort sun eu gugent buna da portar cun Tai. Que chi'm rump' il cour ais Teis agen agir invers mai ed invers meis pover bap.

Duri: Eu n'ha agi in interess da nos affar.

Ria: Ma Tü nun hast agi dad hom!

D u r i : Co At permettast Tü simils rimprovers invers Teis hom?

R i a : Ün fos gö hast giovà cun Tia duonna, ün fos gö hast giovà
Tü cun meis bap!

C h a t r i n a (*sün üsch*): Sar Cla Frazöl!

D u r i (*vers Chatrina*): Ün momaint! (*a Ria*): I nun ais uoss' il
momaint da's dispittar. Eu nun am lascharà sdrappar our d'man
las mastrinas d'ingün, e savarà chattar la via chi'ns main' inavo
pro onur e bainstar. — In trais eivnas ais l'inchant. Fin là sarà
il vegl plazzà. E Tü At stoust decider scha voust gnir fingià hoz
cun mai a Turi o pür davo ch'avain reglà quia tuot noss affars!

R i a (*fraid*): Eu stun qua.

D u r i : Ebain, alura hast trais eivnas temp per preparar per la
müdada!

R i a (*decisa*): La müdada? Duri — üna duonna stuves respettar
seis hom — eu nu sà, sch'eu sun amo buna da respettar a
Tai! — Eu craj chi füss meglder, scha fessast be sulet müdada!

D u r i : Ria, che voul que dir?

R i a : Nus avaran amo occasiun da discuorrer lasupra. (*Duri
guarda stut e sorta alura, aintra Clà.*)

C l à : Chatrina m'ha clamà nan! (*As ferman d'avant Chispar*):
Chispar! (*Strendscha il man a Chispar.*)

R i a : O char sar Clà, che vain nus da tour a man, nus eschan
ils plü povrets chi zappan quaista terra!

C l à : Eu sa tuot! Chispar! ami! I'm displascha!

C h i s p a r : Mia chasa, meis fuond! — noss' onur!

C l à : In Teis vegls dis hast amo da far tras da quaistas!

C h i s p a r : Tü orma chara — vess eu tatlà adüna sün Teis pled!

C l à : Laschain per bun quai chi'd ais passà, Chispar, minchün
ha fat seis fals!

C h i s p a r : Scha mia povra duonn' avess vivü, füss i tuot oter!
Tants buns cussagls m'ha'la dat, quell' orma banadida. (*Ab-
saint*): «La grandaschia main' ad üna trista fin», dschav' la.
— Schi schi, la fin ais trista — e la superbogia va avant co la
ruina! — Ria, n'invidar da metter fluors sün la fossa da mam-
ma! Quants sun sepulits amo davo mamma? Cun ün pè sun eir
eu in mia fossa! —

R i a (*crida*): Prümavair' ans bütt'na our d'chasa! Che pigliain
a man?

Clà : Vus giais, sco ch'eu n'ha udi, giò Turi?

Ria : Duri! — eu starà pro bap!

Clà : Tü nu vast cun Teis hom?

Ria : Na, sar Clà, eu nu sun buna!

Clà : Tü povra disfurtünada matta!

Ria : Massa bler ais passà, massa bler! Eu nu sun buna da t'il pardunar. Nus tuots t'il eschan stats be ogets per seis affar corruot. Ingianà ans ha'l, ingianà e tradi.

Clà : Fa Tü sco cha Tia conscienza At cumanda, mia figlia. Dieu At darà seis sustegn. E quai chi sta in mias forzas, sun eir eu pront da'S güdar, saja que cun cussagls o cul fat.

Ria : Meis plü grand pisser am ais meis bap.

Clà : Ria, Tü hast Teis frar quia in cumün — nu laivat far la pasch e's reconciliar cun el?

Ria : Perche nu vain el mai d'intuorn! El sto cugnuoscher nossa misiergia! Ma el nu larà savair novas da nus!

Clà : Nun invlidarai, Vus l'avais bandi our d'chasa.

Chispar : Oh, oh!

Clà : Eu sun però sgür ch'el nu refüsa Vos man, eu T'il cugnuosch, eu n'ha fingià discurri cun el.

Ria : Bap, bap, nu vulestast passantar Teis ultims dis cun Teis figl, bap, el ans parduna.

Chispar : Meis chars, eu n'ha be ün giavüsch, laschà'm murir in quaista stüva.

Clà : Tü restast in cumün!

Chispar : Qua ais mort meis bap, qua ais mort meis char bap-segner, qua — O, i'm para be quel di! Na na, be aint il vaschè am portaivat our da quaista porta.

Clà : Che laina far?

Sesavla scena

Notclà e Leta aintran

Ria (*crida*).

Clà : Il Segner saja benedi cha Vus gnis. Notclà, Teis bap e Tia sour han gnü granda disfurtüna ed han dabsögn d'agüd. Notclà e Leta cugnuoschais il pled «pardunar»?

Notclà : Bap, meis pover bap!

L e t a : At das-ch eu clamar bap?

C h i s p a r : Leta, mia figlia! Notclà, meis figl! — Pardunai!

N o t c l à : Bap, bap, che hana fat cun Tai? Vè Tü pro nus, eu prov da'T dar quai chi nu m'ais reuschi da'T dar in mia giuventüna.

C h i s p a r : Ma figl, que ais uschè greiv. —

N o t c l à : Che manca bap?

R i a : Que t'il va greiv a bandunar sia stüva!

N o t c l à : Scha quai es be quai; la chas' e'l fuond vegnan ad esser da la banca. E tant co pajar fit a sar Chasper, pudain pajar eir a la banca. Bap, bap, Tü restast in Tia chasa e nus, Leta, nus tuornain a chasa pro nos bap!

C l à : Chispar, che'T manca?

R i a : El crida dal dalet!

La tenda crouda.

F i n

L'autur as reserva tuots drets.